

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 329/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Irakin kanssa neuvoteltavasta turvapaikanhakijoiden palautussopimuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 329/2018 vp:

Miten hallitus aikoo edistää turvapaikanhakijoiden palautussopimuksen solmimista Irakin kanssa ja

aikooko hallitus ehdollistaa Irakille tarjottavaa apua sopimuksen aikaansaamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomeen on 2015-18 saapunut yhteensä noin 21 500 irakilaista turvapaikanhakijaa. Vapaaehtoisen paluun kautta tänä ajanjaksona on Irakiin palannut noin 3200 irakilaista. Oleskeluluvan on 2015-18 saanut noin 6300 irakilaista. Vastaanottokeskuksissa on edelleen noin 5100 irakilaista. Vastaanottojärjestelmästä on 2015-18 poistunut omatoimisesti noin 6400 irakilaista, todennäköisimmin Irakiin tai muualle Eurooppaan. Poliisi on onnistunut tällä tarkastelujaksolla palauttamaan Irakiin reilut 200 kielteisen päätöksen saanutta irakilaista.

Suomen tavoitteena on saada henkilöt, joilla ei ole maassa oleskeluun laillista perustetta, palaamaan kotimaahansa mahdollisimman nopeasti ja vapaaehtoisesti. Tähän ryhmään kuuluvat myös kielteisen, täytäntöönpanokelpoisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt.

Hallitus pitää tärkeänä, että kaikki laittomasti maassa oleskelevat henkilöt palaavat tai palautetaan mahdollisimman nopeasti kotimaahansa. Tämä on tärkeää, jotta oma järjestelmämme toimii, jotta Suomenkin vahvasti tukema eurooppalainen muuttoliikekoordinaatio paranee ja jotta esimerkiksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut ihminen ei jää tilaan, jossa hän ei voi rakentaa elämäänsä eteenpäin yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 329/2018 vp

Hallitus pitää tärkeänä, että Suomi pystyy palauttamaan myös Irakiin ne henkilöt, joilla on kielteinen, täytäntöönpanokelpoinen turvapaikkapäätös. Keskusteluissamme Irakin kanssa pidämme sekä poliittisella että virkamiestasolla esillä muuttoliikettä koskevan niin sanotun yhteisymmärryspöytäkirjan laatimista. Tavoitteena on muuttoliikettä laaja-alaisesti käsittelevä pöytäkirja, jossa katetaan myös kysymys laillista perustetta vailla maassa oleskelevan paluusta.

Hallitus jatkaa yhteisymmärryspöytäkirjan laatimisen edistämistä Irakin kanssa, mutta samalla kartoitetaan myös muita palautustavoitetta tukevia toimia. Kahdenvälisten keskustelujen ja toimien lisäksi hallitus tekee palauttamisen asiakokonaisuuteen liittyen myös yhteistyötä keskeisten EU-maiden kanssa.

EU:n ja Irakin välillä on 1. elokuuta 2018 tullut voimaan kumppanuus- ja yhteistyösopimus (*Partnership and Cooperation Agreement, PCA*), joka allekirjoitettiin 2012. Sopimuksessa on myös muuttoliikettä ja turvapaikka-asioita koskevia määräyksiä, kuten osapuolten velvoite ottaa takaisin kansalaisensa, jotka eivät täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä toisen osapuolen alueelle tai oleskella siellä.

Paluu- ja palautuskysymyksiä käsitellään myös muuttoliikedialogissa, jonka komissio aloitti Irakin kanssa jo ennen PCA-sopimuksen voimaantuloa. Hallitus pitää tärkeänä sitä, että komissio ottaa dialogissa entistä aktiivisemmin esille palautuksiin liittyvät ongelmat. Kahdenvälisissä keskusteluissaan Irakin kanssa hallitus viittaa PCA-sopimuksen velvoitteisiin ja korostaa kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisen tapaoikeuden noudattamista.

Suomi vahvistaa kahdenvälisiä suhteitaan ja yhteistyötä Irakin kanssa laaja-alaisesti.

Hallitus on syksyn budjettiriihessä päättänyt osoittaa ulkoministeriölle varoja suurlähetystön uudelleenavaamiseen Bagdadiin. Paikalla oleva suurlähettiläs ja suurlähetystö parantavat suhteen hoidon ja neuvottelujen käynnin mahdollisuuksia merkittävästi.

Valtioneuvoston selonteon (VNS 1/2016) mukaisesti kehitysyhteistyö tarjoaa hyvän keinon vaikuttaa lähtömaiden yhteiskuntien kehitykseen niin, että maat voivat luoda kansalaisilleen toimeentulomahdollisuuksia ja rauhalliset elinolot. Suomi on tämän hallituskauden aikana lisännyt selonteon mukaisesti tukeaan Irakin kaltaisille pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden lähtömaille. Tukea on lisätty selonteon mukaisesti etenkin lähtömaiden rauhan edellytysten, ihmisoikeuksien ja toimeentulomahdollisuuksien vahvistamiseen, jotta ihmisten ei tarvitsisi lähteä kotimaastaan ja jotta he voisivat palata sinne.

Irakin osalta maan vakautuminen, turvallisuustilanteen paraneminen ja peruspalveluiden saataavuus ovat keskeisiä edellytyksiä ihmisten halukkuudelle palata maahan. Hallitus pitää tärkeänä, että Suomi osana kansainvälistä yhteisöä vaikuttaa Irakin yhteiskunnallisen tilanteen vakautumiseen ja turvallisuuden lisääntymiseen. Sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi Suomi tukee Irakissa siviiliturvallisuussektorin kehittämistä, ISILiltä vapautettujen alueiden vakauttamistoimia sekä antaa humanitaarista apua ja rahoittaa miinanraivausta. Suomi valmistelee myös tukea Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Suomen kehitysyhteistyö- ja humanitaarinen rahoitus

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 329/2018 vp

Irakiin kanavoidaan pääasiassa erilaisten kansainvälisten järjestöjen ja rahoituslaitosten, kuten YK-järjestöjen ja Maailmanpankin kautta.

Haluamme vaikuttaa yhtäältä pakolaisten ja maan sisällä siirtymään joutuneiden turvallisen kotiinpaluun mahdollistamiseen ja toisaalta siihen, ettei ihmisten tarvitse paeta kotiseudultaan uudestaan. Esimerkiksi YK:n kehitysohjelma UNDP:n Irakin vakauttamisrahaston toimien avulla, joihin Suomikin on osoittanut tukeaan, on mahdollistettu jo 3,7 miljoonan erityisesti maan sisällä paenneen irakilaisen paluu kotiseuduilleen. Irakissa on silti yhä noin 2 miljoonaa maan sisäistä pakolaista.

Suomen ja Irakin välisessä yhteistyössä otetaan huomioon molempien maiden tarpeet, toiveet ja velvoitteet. Kuten valtioneuvoston selonteossa (VNS4/2018) todetaan palautuksia koskeva yhteistyö on tärkeä osa kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta ja sopia Irakin kanssa järjestelystä, joka mahdollistaisi myös ei-vapaaehtoiset palautukset.

Irakin tilanteen yleinen vakautuminen, jota Suomi toimillaan haluaa tukea, tarjoaisi mahdollisuuden myös maiden välisen, aiemmin hyvinkin merkittävän kaupallis-taloudellisen yhteistyön elpymiselle. Hallitus uskoo, että kaikinainen suhteiden elpyminen, monipuolistuminen ja syveneminen mahdollistaa vaikeidenkin asioiden käsittelyn Suomen ja Irakin välillä.

Helsingissä 21.9.2018

Ulkoministeri Timo Soini